

СИСТЕМИ ЗА БЪРЗ ОБМЕН НА ИНФОРМАЦИЯ КАТО СРЕДСТВО ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА СИГУРНОСТ И ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИ – ПРАВНИ И СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ

проф. д.н. Мария Нейкова *

RAPID INFORMATION SYSTEMS AS TOOL FOR ENSURING SECURITY AND CONSUMER SAFETY PROTECTION – LEGAL AND SOCIAL ASPECTS

Prof. D.Sc. Maria Neikova, Ph.D*

Резюме: *Защитата на потребителите и тяхната безопасност е водещ принцип в правото на Европейския Съюз, залегнал в Хартата на основните права на Европейския съюз. Потребителите следва да разполагат с достатъчно средства за упражняването на техните права, а държавите членки – с адекватни инструменти и мерки за защита.*

Системите за бърз обмен на информация могат да служат като средство за гарантиране на сигурност и защита на потребителите, но едновременно с това разработването и внедряването на подобни механизми базирани на съставяне и използване на масиви от данни, крие рискове които са в състояние да предизвикат застрашаване и накърняване на основни права и интереси, както на физически така и на юридически субекти.

Динамичното развитие на обществените отношения, както и промяната в темповете на потребление и тенденциите на предпочитания при потребителите на различни стоки и услуги, дава отражение и върху характера и динамиката на изменение на регулаторната рамка. Бързият, точен и навременен обмен на данни и информация свързани с безопасността, има пряко отношение както към превенция от настъпване на неблагоприятен резултат, така и към възможността за ограничаване на негативното въздействие в случай на вече настъпили неблагоприятни последици.

Изследването и разкриването на спецификите свързани с правните и социални аспекти при разработването и въвеждането на системи за бърз обмен на информация, имат значим потенциал и могат да бъдат от полза както в процеса на нормотворчество, така и в процеса на правоприлагане.

Ключови думи: *Защита на права, обмен на информация, потребители, нормативна уредба.*

Summary: *Consumers' protection and their safety is a guiding principle in European Union legislation, established in the Charter of Fundamental Rights of the European Union. Consumers should have sufficient means to exercise their rights and Member States should provide adequate instruments and protection measures.*

* Бургаски Свободен Университет, Център по юридически науки, ел. поща: mneikova@bfu.bg

* Burgas Free University, Faculty of Legal Studies, e-mail: mneikova@bfu.bg

Rapid information systems can serve as mechanism to ensure security and protection of users, but at the same time, the development and implementation of such mechanisms based on the establishment and use of data bases, poses risks that may cause endangerment and violation of fundamental rights and interests of both people and legal entities.

The rapid development of public relations, as well as the change in consumption rates and consumer preferences for various goods and services, reflects on the nature and dynamics of development in the regulatory framework. The fast, accurate and timely exchange of safety-related data and information is directly linked both to the prevention of an adverse outcome and to the possibility of limiting negative impact in case of adverse consequences that have already occurred.

The research and disclosure of specifics related to legal and social aspects in the development and introduction of rapid information systems have significant potential and could be useful both in the process of rule-making and in the process of law enforcement.

Key words: *Protection rights, information exchange, consumers, legal regulations*

Мерките за защита на потребителите имат за цел да гарантират здравето и безопасността на гражданите, както и икономическите и правни интереси на потребителите. В рамките на Европейския съюз (ЕС) се създават условия за това всички потребители, независимо от това къде на територията на Съюза живеят, пътуват или пазаруват, да могат да разчитат на определено ниво на защита срещу рискове и заплахи за тяхната безопасност и икономически интереси. Чрез прилагане на единни европейски стандарти и регулаторни механизми, се повишава способността на потребителите да защитават своите интереси, както и отговорността на държавите-членки да гарантират стабилност и да санкционират субектите отклоняващи се от правилата за сигурност и безопасност.

В сферата на защита на здравето и безопасността на потребителите, широк кръг от дейности са обхванати от регулаторни норми, като правната рамка включва напращения като храни, лекарствени продукти, медицински изделия и др. В тази връзка е разработена и въведена система за обща безопасност на продуктите на пазара, установена и имплементирана с приемането на Директива 2001/95/ЕО за обща безопасност на продуктите¹. Директива 2001/95/ЕО за обща безопасност на продуктите е в сила от 15.01.2002 г., като предстои да бъде прекратено нейното действие след 12.12.2024 г. Това се дължи на факта, че от 13.12.2024 г. предстои да влезе в сила и ще започне да се прилага Регламент (ЕС) 2023/988, който отменя Директивата за обща безопасност на продуктите.

Директивата въвежда изискване дружествата да гарантират, че изделията в продажба са безопасни, и да предприемат корективни действия, когато се установи, че те не са безопасни. С прилагането на Директивата се въвежда система за бързо предупреждение за опасни нехранителни продукти, в рамките на ЕС. Това дава възможност на националните органи да споделят информация своевременно, за всички предприети мерки за изтегляне на такива продукти от продажба.

¹ Директивата е обнародвана в ОВ, L 11, 15.1.2002.

• **СЪЩНОСТ И ЗНАЧЕНИЕ НА СИСТЕМАТА ЗА БЪРЗ ОБМЕН НА ИНФОРМАЦИЯ**

Европейският съюз приема, че ефективния надзор за безопасност на продуктите изисква създаването на система за бърз обмен на информация, както на национално ниво така и в рамките на Общността, по отношение на случаи свързани с наличие на опасност от сериозен риск, което изисква бърза намеса с цел гарантиране на безопасността на даден продукт. Още с приемането на единно общностно законодателство в сферата на защита на потребителите, се въведоха средства за осигуряване на безопасност на продуктите, като в рамките европейското законодателство, с Директива 2001/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета² се установява изрично изискването потребителските продукти да бъдат безопасни. Въвежда се задължение спрямо органите за надзор на пазара на държавите-членки на ЕС да предприемат действия срещу опасни продукти, както едновременно с това се залагат правила, норми и изисквания за сътрудничество и обмен на информация. С цел гарантиране спазването на Общностното законодателство, конкретно във връзка с осигуряване на безопасност, функционира системата на ЕС за бърз обмен на информация RAPEX.

Системата RAPEX е създадена за бърз обмен на информация между държавите от ЕС и Европейската комисия относно продукти, които представляват сериозен риск за здравето и безопасността на потребителите. Основни характеристики на системата включват:

- предотвратяване и ограничаване доставките на опасни продукти;
- подпомагане осигуряването на ефективност и последователност при извършване дейности по надзор на пазара и дейности по правоприлагане;
- осигуряване последователното прилагане на изискванията на ЕС за безопасност на продуктите.

Системата има за цел да улесни обмена на информация и да подпомогне дейността по оценка на риска свързан с опасни продукти, тестови методи и резултати, както и други въпроси отнасящи се до контролни дейности. Бързият обмен на информация чрез тази система повишава и възможността за сътрудничество в рамките на единното Общностно пространство, по отношение на проследяването, изтеглянето и обратното изземване на опасни продукти.

В обхвата на RAPEX влизат опасни нехранителни продукти, предназначени за потребители (като играчки, козметика, облекла) и специализирани продукти (като бормашини, техника, строителни материали). В системата се включват и продукти, които потенциално представляват сериозен риск за здравето и безопасността на потребителите (продукти които причиняват рискове от наранявания, химични рискове и др.). Системата се прилага и по отношение на фактори от обществено значение, като например околната среда (риск от замърсяване на дървета, вода, въздух, почва и др. с опасни химични вещества, съдържащи се в даден продукт), здравето и безопасността на работното място и обществената сигурност.

Достъпът до системата е отворен както за държави-членки на ЕС, така и за трети държави извън Съюза, а също и за международни организации – въз основа на споразумения между Европейската Общност и съответните държави или международни организации. Характерна е спецификата по отношение на всички постигнати

² Директива 2001/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 3 декември 2001 г. относно общата безопасност на продуктите (ОВ L 11, 15.1.2002 г., стр. 4).

договорености и сключени споразумения във връзка с достъпа до системата, като функционирането на системата и за обмена на информация за оценка на риска свързан с опасни продукти, следва да се основава на принципа на реципрочност и следва да включва разпоредби за поверителност.

По отношение на продукти, които не отговарят на изискванията за безопасност, въз основа на определени специални норми, е необходимо представянето на конкретно определена по вид и характер информация, която следва да бъде посочена на компетентните органи, в държавите където продукти са пуснати в употреба.

В случай на сериозен риск за безопасността на потребителите, минимално изискуемата информация, която трябва да бъде представена на компетентните държавни органи трябва да съдържа:

- а) данни за точната идентификация на конкретния продукт или група продукти;
- б) пълно описание на риска, който представлява съответния продукт;
- в) цялата налична информация относно проследяването на продукта;
- г) описание на действията предприети за да се избегне рискът за потребителите.

В приложение II от Директива 2001/95/ЕО се регламентират процедури за прилагане на RAPEX и основните насоки свързани с изискванията за уведомяване. Във връзка с дейността по уведомяване за наличие на риск от конкретен продукт, посредством системата RAPEX, може да бъде инициирано предприемането на действия за предотвратяване или ограничаване на продажбите по отношение на продукти, които представляват риск. Подобно ограничаване е възможно да бъде предприето независимо дали доброволно от производителите или дистрибуторите, или по заповед на даден орган на конкретна държава на територията на ЕС, където са предприети действия за предотвратяване на риска и гарантиране на безопасността. Част от възможните мерки, които могат да бъдат въведени въз основа на прилагане на системата за бърз обмен на информация включват:

- маркиране на даден продукт с предупреждения относно рисковете;
- пускане на пазара на даден продукт само при определени условия;
- предупреждаване на потребителите и крайните потребители за рисковете;
- временна забрана за предлагането или показването на продукта;
- забрана за пускане на пазара на продукта;
- изтегляне на даден продукт от пазара;
- изземване на продукт от потребителите;
- унищожаването на изтеглен или иззет продукт.

Приложното поле на системата RAPEX се изменя и разширява, във връзка с развитието и усъвършенстването на нормативната уредба в сферата на безопасност на продуктите. Така с изменение в Регламент (ЕО) № 765/2008 приложим по отношение на потребителските и професионалните продукти, се разшири и приложението на RAPEX предвидено в член 12 от Директива 2001/95/ЕО, така че то да обхваща продуктите, попадащи в приложното поле на този регламент. В обхвата на този регламент попадат по-широк спектър от рискове, различни от рисковете, свързани със здравето и безопасността на потребителите. Включват се например рисковете за сигурността и околната среда, като по този начин даден риск може да засяга не само потребителите, но и неопределена група от хора. Така с оглед гарантиране на възможността за бърз обмен на информация, чрез разширяване на приложението на RAPEX, се създава възможност за ефективен и бърз обмен на информация относно

мерките, предприети във връзка с продукти, пораждащи сериозен риск за здравето и безопасността или за други релевантни обществени интереси.

С въвеждането на изискване, нотификацията за предприетите мерки да се извършва чрез RAPEX, се залага пряко механизъм за повишаване на безопасността. RAPEX спомага да се предотвратява и ограничава предлагането на продукти на пазара, които пораждат сериозен риск за здравето и безопасността, като дава възможност на Европейската Комисия да наблюдава ефективността и последователността на действията по пазарен надзор и прилагане на законодателството в държавите-членки на ЕС.

През 2018 г. Европейската комисия прие Решение за изпълнение³ свързано с въвеждане на насоки за управлението на системата на ЕС за бърз обмен на информация RAPEX. Адресати са всички органи на държави-членки, които осъществяват дейност в областта на безопасност на продуктите и участват в мрежата RAPEX. Насоките за управление на системата се адресират и до органите за пазарен надзор, отговарящи за наблюдението на съответствието на продуктите с изискванията за безопасност, и органите, отговарящи за контрола по външните граници.

С приемане на решението се цели въвеждане на критерии за нотифициране, както и определяне на последващи действия, които трябва да бъдат предприети от държавите-членки на ЕС след получаване на нотификация, включително и вида на информацията, която следва да се предостави. Определят се конкретни срокове за различните видове действия и се въвеждат методи за оценка на риска, по-специално критерии за установяване наличието на сериозни рискове.

Видовете мерки, които могат да бъдат предприемани са определени в две самостоятелни групи – задължителни мерки и доброволни мерки. Задължителните мерки са мерки, които са приети или за които е решено да бъдат приети от органите на държава-членка на ЕС. Този вид мерки задължават стопански субект да предприеме превантивно, коригиращо или ограничително действие във връзка с конкретен продукт, който е пуснат на пазара. Доброволните мерки, от своя страна, са такива които са предприети доброволно от стопанските субекти и се прилагат под формата на препоръки или споразумения сключени от органите на държавите-членки със стопанските субекти, и които водят до превантивни или ограничителни действия относно дейности, във връзка с продукти пораждащи сериозен риск, които съответните субекти са пуснали на пазара.

Необходимо е да бъде отчетено обстоятелството, че с влизане в сила на Регламент (ЕС) 2023/988 относно общата безопасност на продуктите се отменя в цялост прилагането на Директива 2001/95/ЕО. Въвеждането на нови изисквания чрез Регламент, показва че избраният подход разкрива комплексност и мащабност на промени. В конкретния случай, мотивите за въвеждането на част от промените се свързват с развитието на новите технологии и динамиката при онлайн продажбите. Посредством налагането на нови правила, се цели въвеждане на хармонизация в законодателството за стандартизация, със стремеж да се осигури по-доброто функциониране на пазара относно безопасността на продукти.

³ Решение за изпълнение (ЕС) 2019/417 на Комисията от 8 ноември 2018 година за въвеждане на насоки за управлението на системата на Европейския съюз за бърз обмен на информация „RAPEX“, създадена съгласно член 12 от Директива 2001/95/ЕО относно общата безопасност на продуктите, и нейната система за нотифициране (нотифицирано под номер С(2018) 7334) – Обн. ОВ L 73, 15.3.2019, п. 121–187.

Въпреки наличието на специално секторно законодателство в рамките на ЕС, което в известна степен е насочено към хармонизация на нормите свързани с безопасността на конкретни продукти или категории от продукти, реално е практически невъзможно да се приеме единно Общностно законодателство за всички потребителски продукти, които съществуват или които могат да бъдат разработени. По тази причина е налице необходимост от широкообхватна нормативна уредба, която да служи като механизъм за попълване на пропуските. Подобно изменение в законодателството служи и като средство за допълване на разпоредбите на действащо или евентуално бъдещото специално секторно законодателство на Съюза, което би осигурило адекватна защита на потребителите, каквато не е гарантирана нормативно по друг начин.

Отговорността за прилагане на законодателството на ЕС относно хармонизация се носи от държавите-членки, като компетентните надзорни органи са задължени да гарантират, че нормите се спазват точно и законодателството се прилага в пълнота. В този контекст, функционалното и навременно използване на системата за бърз обмен на информация е в състояние да подпомогне дейности по реализирането на контролни функции, като едновременно с това е в състояние да улесни сътрудничеството и партньорството при превенция и преодоляване на негативните последици от проява на рискови фактори и липса на сигурност и безопасност.

По отношение на проследяване и гарантиране на безопасността на продуктите, е от съществено значение да бъдат пълно, точно и задълбочено оценяването на елементите, които съставляват стандартите и изискванията за безопасност. Част от съществените елементите, които се включват в анализа и въз основа на които следва да бъде направена оценка за съответствие включват:

- стандарти, които са създадени и въведени в държавата, в която продуктът е пуснат на пазара
- правила за добра практика за безопасност на продукти, които важат в съответния сектор
- достижения на науката и технологията
- разумни очаквания на потребителите относно безопасността

При наличие на продукт, който представлява сериозен риск за безопасността на потребителите, компетентните органи могат да предприемат необходимите действия за прилагане на съответни подходящи мерки, като се оценяват специфичните особености във всеки конкретен случай. Съответните мерки за ненастъпване на риска, когато съществува евентуално застрашаване, могат да бъдат предприети от страна на компетентните органи спрямо производител на продукта, спрямо дистрибутор или по отношение на всяко друго лице, когато това е необходимо.

При прилагане на правилата относно безопасността на продуктите, като част от Европейското общностно законодателство и в практика, се прилага презумпция за безопасност, която предвижда, че продуктите, които отговарят на националните стандарти, с които се транспонират европейските стандарти, изготвени съгласно Директива 2001/95/ЕО, и за които Комисията е публикувала позовавания в Официален вестник на ЕС, се ползват с презумпция за безопасност.

• ИЗИСКВАНИЯ ЗА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ ПРОДУКТИ ЗА ДЕЦА

Безопасността на продуктите следва да се оценява, като се вземат предвид всички значими аспекти, особено характеристики на продуктите, като физични, механични и химични характеристики. От съществено значение е наличието на ясно,

точно и пълно представяне на специфичните рискове при използване на продуктите, които може да са свързани с риск за здравето и безопасността на потребителите. При извършване на оценка на степента на безопасност на продуктите, следва да се вземат предвид и рисковете за здравето, по отношение използването на цифрови свързани продукти. Това е от особена важност поради отражението, което е възможно да имат продуктите включително върху психичното здраве на потребителите, особено когато те могат да окажат въздействие и върху деца. С оглед предотвратяване проявлението на възможни, потенциални отрицателни въздействия върху потребителите, производителите следва да гарантират, че продуктите, които предоставят на пазара, отговарят на най-високите стандарти за безопасност, сигурност и неприкосновеност.

Европейската комисия е постановила решение⁴ свързано с изискванията за безопасност, на които трябва да отговарят европейските стандарти за определени продукти за деца. Решението за въвеждане на конкретните изисквания за безопасност бе прието на 28 юни 2023 година, като самото решение е в сила на 20 юли 2023 г. Приложното поле на решението обхваща продукти, които трябва да отговарят на европейските стандарти, от категории като:

- продукти предназначени за носене от деца.
- продукти предназначени да способстват или предпазват при седене, спане, къпане, грижи за тялото, отдих, транспортиране и ранното учене.
- продукти предназначени за улесняване на хранене, пиене или сучене на деца.

Характерна особеност във връзка с изискванията за безопасността на продуктите за деца е, че тези продукти не трябва да застрашават безопасността или здравето както на децата, така и на грижещите се за тях лица, когато се използват при разумно предвидими условия. При оценка на безопасността на такъв вид продукти, трябва да се вземе предвид поведението, способностите или уязвимостта на децата и на грижещите се за тях лица.

Върху продуктите за деца, и/или върху самата опаковка на продукта, трябва да се поставя подходяща информация, която да привлича вниманието на родителите и грижещите се за деца лица. В обозначената информация трябва да се посочват присъщите рискове, свързани с използването на продуктите, както и методите за тяхното избягване. Като част от данните в системата за обмен на информация, относно безопасността на продуктите, се изисква информацията върху продуктите предназначени за деца допълнително да съдържа и предупреждения (пиктограми и/или текст) и инструкции за употреба и/или поддръжка.

С оглед необходимостта от особено внимание и значително по-висока степен на сигурност и безопасност при продуктите предназначени за употреба от деца, такъв вид продукти трябва да могат да запазват своята безопасност и свързаните с нея характеристики по време на предвидимия жизнен цикъл на продукта. Те трябва да се проектират и произвеждат по начин, по който всички опасности, свързани с продължителната им употреба, да бъдат максимално ограничени. Когато изделия предназначени за употреба с продукти за деца, са предмет на различни стандарти, то тези

⁴ Решение № 2023/1338 на Комисията от 28 юни 2023 относно изискванията за безопасност, на които трябва да отговарят европейските стандарти за определени продукти за деца и свързаните с тях продукти относно Директива 2001/95 ЕО на Европейската комисия и на Съвета. – Обн. ОВ L 166, 30.06.2023, стр. 162-176

изделия задължително трябва освен на допълнителния стандарт, да отговарят и на изискванията на стандарта за безопасност на продуктите за деца.

• **НАЦИОНАЛНОПРАВНА НОРМАТИВНА УРЕДБА**

Съгласно действащото в България законодателство, във връзка с прилагане на разпоредбите на Закона за защита на потребителите, съществува задължение за незабавно уведомяване на компетентните контролни органи в страната, в случаи когато производител, дистрибутор или лице, предоставящо услуга знае или би трябвало да знае, въз основа на информация с която разполага, че стоките или услугите, които съответния производител, дистрибутор или лице е пуснало на пазара, съдържат риск за безопасността на потребителите. Неизпълнението на подобни задължения е скрепено със санкция, чрез реализиране на съответен вид отговорност.

В гл. V от Закона за защита на потребителите⁵ са регламентирани общите правила за безопасност на стоките и услугите, като безопасността се свързва непосредствено с нормалните и предвидими условия за употреба на стоките, като следва да се отчита продължителността на използване на стоката, както и условията за поддръжката на стоките, които също следва да не създават риск за живота и здравето на потребителите. Отговорност на самите производители на стоки, както и на лицата предоставящи услуги е съответният продукт или дейност да бъдат предоставяни след извършване на оценка на съответствието на стоката или услугата с нормативно установените изисквания за безопасност.

Стоките, чиято употреба изисква наличието на технически познания, както и стоките, съдържащи опасни вещества, или стоките, чиято употреба предполага наличието на специални умения или спазването на специални изисквания за безопасност, трябва да бъдат придружени от указания за тяхната употреба, изготвени от производителя.

Изискванията за спазване на стандартите за уведомяване, при наличие на риск за здравето и безопасността на потребителите, са в унисон с правилата на Директива 2001/95 ЕО, и те са заложили в разпоредбите на Закона за защита на потребителите⁶. В нормативния акт изрично е въведено задължение за незабавно уведомяване на компетентните национални органи от страна на производител, дистрибутор или лице предоставящо услуга, когато то знае или би трябвало да знае, че стоките които е пуснало на пазара, съдържат риск за здравето и безопасността на потребителите.

Конкретно по отношение на предоставяне на информация и обмен на данни свързани с безопасността на продуктите, като част от вътрешното законодателство в България се прилагат нормите на Наредба за условията и реда за предоставяне на информация за стоки и услуги, които представляват риск за потребителите. В наредбата се детайлизират и изискванията за реда за осъществяване на сътрудничество между производителите, дистрибуторите, лицата, предоставящи услуги, и контролните органи⁷. Този подзаконов нормативен акт урежда процедурата за предоставяне на информация и реда за осъществяване на сътрудничество между производителите, дистрибуторите, лицата, предоставящи услуги, и контролните органи по Закона за защита на потребителите, относно безопасността на стоките и услугите.

⁵ Обн. ДВ, бр. 99 от 9 декември 2005 г.

⁶ Вж. чл. 79, ал. 1 от Закона за защита на потребителите (Обн. ДВ., бр. 99 от 9 декември 2005 г.)

⁷ Обн. ДВ., бр. 37 от 5 май 2006 г.

Във вътрешното законодателство на отделните държави, следва да са заложи механизми и да бъдат създадени условия за защита на права и интереси на потребителите, чрез въвеждане на ред за подаване на сигнали и оплаквания по въпроси относно безопасността на продуктите.

Нарушенията в стандартите за безопасност на продуктите, освен че крият потенциален риск за здравето и сигурността на самите потребители, често накърняват и техните икономически интереси. Нормативната рамка в законодателството на държавите-членки на ЕС предвижда разпоредби, които пряко да са свързани и с механизми за защита на икономическите интереси на потребителите, като в тази връзка е установен механизъм за административно сътрудничество между държавите в ЕС и сътрудничество с Европейската комисия. В националното законодателство на страната ни, е заложино обезпечаване защитата на икономическите интереси на потребителите, като в този аспект се прилага Наредба за условията и реда за участието на органите, които отговарят за защита на икономическите интереси на потребителите⁸.

Контролните органи отговарящи за защита на икономическите интереси на потребителите са длъжни да събират, обработват и обменят информация получена от тях, за установяване на нарушения на европейското законодателство както и в случаите в които съществува реална опасност да бъдат извършени нарушения. Комисията за защита на потребителите е компетентният национален държавен орган в България, който е ангажиран с провеждането на дейности по координация и сътрудничество както с други контролни органи, така и с координиращи органи на държавите-членки на ЕС, а също и с Европейската комисия. На Комисията за защита на потребителите е вменено и задължение за поддържането на база данни, в която се съхранява и обработва информация свързана със защита на потребителите, информация получена както по линия на сътрудничество в международен план, така и по линия на контролна и надзорна дейност за спазване на националната нормативна уредба.

Към Комисията за защита на потребителите функционира Централно звено за събиране и обработване на информация за опасни стоки и услуги, пуснати на пазара. Това звено служи като контактна точка на Република България по европейската система за бърз обмен на информация за опасни стоки, пуснати на пазара (RAPEX). Тази структура към Комисията за защита на потребителите е като контактна точка за потребители, производители, дистрибутори, лицата, които предоставят услуги, и за контролните органи за събиране и предаване на информация за стоки или услуги, които не отговарят на изискванията за обща безопасност. Съществено важно е значението и ролята на звеното във връзка със събиране и обобщаване на информация за рисковете, които стоките и услугите представляват за потребителите. Това е така, защото събраната и обобщена информация от Централно звено се предоставя на останалите контролни органи.

• ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Системите за бърз обмен на информация могат да служат като средство за гарантиране на сигурност и защита на потребителите, но едновременно с това разработването и внедряването на подобни механизми базирани на съставяне и използ-

⁸ Обн. ДВ. бр. 39 от 15 май 2007 г.

ване на масиви от данни, крие рискове които са в състояние да предизвикат застрашаване и накърняване на основни права и интереси, както на физически така и на юридически субекти.

Прилагане на мерки за ефективен надзор по отношение спазване на правилата и стандартите за безопасност на продуктите, попадат стриктно в обхвата на компетентност на Комисията за защита на потребителите. Когато стока представлява сериозен риск за потребителите и е пусната на пазара на територията на държава-членка на Европейския съюз, производителите, дистрибуторите, лицата, предоставящи услуги, и контролните органи незабавно следва да уведомяват Комисията за защита на потребителите. Когато Европейската комисия препрати на Комисията за защита на потребителите по системата RAPEX уведомление за опасна стока, получено от друга държава-членка на Европейската общност, Комисията за защита на потребителите чрез Централното звено за събиране и обработване на информация за опасни стоки и услуги, пуснати на пазара, уведомява Европейската комисия за предприетите от Република България мерки.

Цялостният контрол в рамките на компетентността на специализиран държавен орган, по реда на закона за защита на потребителите, се осъществява от Комисията за защита на потребителите. Длъжностните лица на контролния орган имат ангажимент да установят точно фактите по извършения от тях контрол и да дават задължителни предписания за отстраняване на нарушения на законодателството относно към защита на правата на потребителите, включително и по отношение на сигурност и безопасност на продуктите.

Динамичното развитие на обществените отношения, както и промяната в темповете на потребление и тенденциите на предпочитания при потребителите на различни стоки и услуги, дава отражение и върху характера и динамиката на изменение на регулаторната рамка. Бързият, точен и навременен обмен на данни и информация свързани с безопасността, има пряко отношение както към превенция от настъпване на неблагоприятен резултат, така и към възможността за ограничаване на негативното въздействие в случай на вече настъпили неблагоприятни последици.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Директива 2001/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 3 декември 2001 г. относно общата безопасност на продуктите (ОВ L 11, 15.1.2002 г., стр. 4).
2. Закон за защита на потребителите, Обн. ДВ., бр. 99 от 9 декември 2005 г.
3. Наредба за условията и реда за предоставяне на информация за стоки и услуги, които представляват риск за потребителите, и за реда за осъществяване на сътрудничество между производителите, дистрибуторите, лицата, предоставящи услуги, и контролните органи, Обн. ДВ, бр. 37 от 5 май 2006 г.
4. Наредба за условията и реда за участието на органите, които отговарят за защитата на икономическите интереси на потребителите в административното сътрудничество с държавите-членки на Европейския съюз, и с Европейската комисия., Обн. ДВ. бр. 39 от 15 август 2007 г.
5. Регламент (ЕО) № 765/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 9 юли 2008 година за определяне на изискванията за акредитация и надзор на пазара във връзка с предлагането на пазара на продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 339/93. (Обн. ОВ L 218, 13.8.2008, стр. 30–47)

6. Регламент (ЕС) 2023/988 на Европейския парламент и на Съвета от 10 май 2023 година относно общата безопасност на продуктите, за изменение на Регламент (ЕС) № 1025/2012 на Европейския парламент и на Съвета и на Директива (ЕС) 2020/1828 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 2001/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 87/357/ЕИО на Съвета., (Публикуван в ОВ L 135 от 23 май 2003 г.)
7. Сивкова, Д., Принципът на разумен срок в наказателнопроцесуалното право на Руската федерация, сп. De Jure, том 13, бр. 1, стр. 140 – 147, 2022
8. Решение № 2023/1338 на Комисията от 28 юни 2023 относно изискванията за безопасност, на които трябва да отговарят европейските стандарти за определени продукти за деца и свързаните с тях продукти относно Директива 2001/95 ЕО на Европейската комисия и на Съвета., (Обн. ОВ L 166, 30.06.2023, стр. 162-176)
9. Решение за изпълнение (ЕС) 2019/417 на Комисията от 8 ноември 2018 за въвеждане на насоки за управлението на системата на Европейския съюз за бърз обмен на информация „RAPEX“, създадена съгласно член 12 от Директива 2001/95/ЕО относно общата безопасност на продуктите, и нейната система за нотифициране. (Обн. ОВ L 73, 15.03.2019, стр. 121-123)
10. Council Decision № 1/2005 of the EU-Bulgaria Association Council on the Participation of Bulgaria in the Community System for the Rapid Exchange of Information on Dangers arising from the Use of Consumer Products (RAPEX System) under Directive 2001/95/EC.